

[Spill]

READY. RUN. – Det blir ikke det samme med flatskjerm og 64. Det gir ikke samme følelsen, sier Inge Strand. Når Lars Smith (38), Inge Strand (37) og Thomas Mathisen (34) samles til

Ekte 64-e

spillkveld, er det monitor som gjelder.

HER ER VIDUNDERET, sier Inge Strand (37). Han vender seg mot en pult med tre diskettstasjoner, to joysticks, en kassettpiller og et tastatur som får «Star Trek» til å virke som hot shit. Han stryker over monitoren.

- Og der var den i gang!

Han og kompisene møtes titt og ofte for å vende tilbake til 1980-tallet. I dag velter de inn døra. Den blå skjermen blinker ready. De snakker i munnen på hverandre. Disketter, store og bøyelige som papptallerkener, mates inn i teknologien fra dengang edb var mote. Det vrikkes og vris i joysticks. «Summer Games». Et brøl. Krampe.

Så ringer det på.

- Er pappa der?

- Ja, men pappa er litt opptatt nå.

Revolusjonen. Fortsatt sitter millioner av mennesker verden rundt og spiller spill fra Commodore 64. Du kan til og med laste spillene ned på mobilen.

- Spillbransjen og Commodore-navnet er noe som har gått hånd i hånd, sier Gaute Godager i Funcom.

Han var en av grunnleggerne av Funcom i 1993, selskapet som nylig lanserte gigantprosjektet «Age of Conan».

- Funcom hadde aldri eksistert i den formen vi er i dag, uten å ha lært av plattformen til Commodore 64 og rekruttert folk fra dette miljøet, sier Godager.

Fortsatt er Commodore 64 verdens mest solgte datamaskin gjennom tidene, ifølge Guinness Rekordbok. Salgstallene fra forskjellige kilder varierer mellom 17 og 30 millioner.

På nettauksjoner selges Commodore-maskiner for 1000-2000 kroner. I Bergen snakker John Christian Lønningdal (36) varmt om sine 20 maskiner. Han har plassert dem på hyller som han skal skaffe glassdører til.

- Commodore 64 var revolusjonen som fikk folk inn i denne bransjen. Det var den første maskinen som var så billig at den kom ut til folket, og dermed ble det mange som kunne begynne med programmering, sier Lønningdal.

I Stockholm sitter Andreas Wallström og fabler om et fremtidig Commodore-museum.

- Jeg hadde en pause i halvannet år i 1993, men jeg begynte å savne den voldsomt. Jeg har brukt den nesten konstant siden 1984, sier Wallström.

Til høsten arrangerer han «Back in Time Live» i Stockholm, en geekevent som han kaller det, hvor alt skal handle om Commodore 64. Han driver nettsiden c64.com som har over 60.000 unike brukere hver måned. Han har selv rundt 20 Commodore-maskiner og 60 joysticks og bruker maskinene flere ganger i uken.

- Du ser fortsatt en stor fremtid for Commodore 64?

- Det her fortsetter vi med til vi dør, sier Wallström.

På Lambertseter ligger to bærbare pc-er på andre hylle i kommoden, bortgjemt under en rad med bøker hvor nok et Commodore-tastatur ligger på toppen. Spredd utover sengen ligger 1980-tallets danske Commodore-magasin «Run», og nåtidens «Retro Gamer» som visstnok selger

re

Det finnes en datamaskin fra 1982 som fortsatt selger. Og en generasjon som nekter å gi slipp på den.

Commodore 64.

Jørgen Jelstad og Eivind H. Natvig (foto)

[Ekte 64-ere]

Har du sett de OL-spillene til PlayStation 2? De er dritkjedelige

Inge Strand

- som hakka møkk. Stemningen er spent. Monitoren går i svart.
- Bare han ikke klikker, sier Inge Strand.
 - Hvis vi setter'n på hue a'? sier Thomas Mathisen (34).
 - Hjelper det?
 - Ja, vi gjorde jo det før.

Gates' feilsteg. I 1958 starter Jack Tramiel opp et firma for skrivemaskiner. Han kaller det Commodore. Det går skeis, men investoren Irving Gould kjøper opp firmaet og får Tramiel til å lage kalkulatorer på 1960-tallet. Priskrigen på 1970-tallet knuser firma etter firma og det ender ikke særlig godt for Commodore heller, som igjen må finne på noe nytt. Datamaskiner.

Tramiel er en knallhard forretningsmann. Det er 1976 og Gates har startet selskapet Micro-Soft. Han selger rettighetene til en versjon av programmeringsspråket Basic til Commodore for en engangspris som er antatt å ha vært ti tusen dollar.

I boken «On the Edge. The Spectacular Rise and Fall of Commodore» kaller forfatter Brian Bagnall dette for Gates største feilsteg i hans tidlige karriere. Commodore bruker nemlig Basic i alle de millioner av datamaskiner de produserer, uten å måtte betale royalties.

- Så langt jeg vet, er Jack Tramiel den eneste personen som noensinne har tatt innersvingen på Bill Gates, sier Bob Yannes, en av designerne av Commodore 64, i boken.

Maskiner til massene. - Gærninger! Fire gærninger, gliser Karoline (9), datteren til Inge Strand.

Hun danser i døråpningen med to venninner.

Den blå skjermen går bananas. Et ras av udefinerbare tegn sprer seg over skjermen som banning i en tegneserieboble.

- Det, sier Inge Strand. - Det er et godt tegn! Musikken begynner. En grov groove.

- Ja!
«Norwegian cracking association presents Paperboy» ruller over skjermen.

Før 1980 hadde hjemmedatamaskinindustrien solgt under en million datamaskiner på verdensbasis. Jack Tramiels uttalte mål er «computers for the masses and not the classes». Commodore kjører prisene til bunns og

FLOPPY DISKS. - International Karate, har'u det? Det er helt rått! Thomas sluttet med Commodore 64 på 1980-tallet, men etter å ha

BARE SPILL. Inge har lagringsbokser med Commodore-disketter i hver eneste skuff.

KLASSIKEREN. En av de store klassikerne, grafikkongen «Winter Games».

blir det første selskapet som selger over én million, rett foran nesen på Apple.

Og med lanseringen av Commodore 64 i 1982, skaper de en legende. En pris på 595 dollar for en maskin er det ingen andre som matcher. 20. august 1983 skriver Aftenposten at priskrigen på hjemmedatamaskiner er i gang også i Norge. Maskinen kan kjøpes for cirka 3000 kroner - og salget tar av.

Gjennom 1980-tallet og tidlig 1990-tall selger Commodore 20-30 millioner 64-maskiner. Konkurrentene faller som fluer. Mens Commodore 64 går for 200 dollar, selger Apple sin Apple II + for 1.395 dollar. Jack Tramiel knuser Atari, Texas Instruments, Timex, Radio Shack, Osborne, Coleco og Mattel, mens Apple er tydelig svekket. Kun IBM klarer seg godt gjennom Commodore-krigen, fordi de

vært på besøk hos Inge måtte han bare kjøpe en. Nå fabler han om å investere i diskettstasjon, fordi kassettspiller er blitt umoderne.

OH, JOY! – Dette er de beste joystickene, Tac-2. Få med det, sier Inge Strand.

PLAY IT AGAIN. Den sagnomsuste kassettspilleren med telleverk og Auto Stop.

ikke satser så hardt på hjemmedatamaskiner.

Sovjets nasjonalsang skraper taktfullt gjennom rommet på Lambertseter. «Winter Games» er fra tiden hvor man måtte snu diskettene, da ingen ennå hadde hakket så mye som et lite hull i Berlinmuren.

– Har du sett de OL-spillene til Playstation 2? De er dritkjedelige, sier Inge Strand.

På skjermen er det tre brune, snødekte fjell-

topper bygd opp av ujevne firkanter. Publikum ligner på grønn og gul firkantdrops i en firkantbolle.

– Det her er mye bedre!

Det dunderer løs igjen. Grøtete science fiction-lyder som allikevel får foten til å gå og hofta til å slå. Inge Strand lener seg tilbake et lite øyeblikk.

– Lyden er genial.

Laksevåg vs. Timbaland. – Da Commodore 64 kom, hadde den en veldig avansert lydchip, Sid-chipen, som gjorde at de som ønsket å eksperimentere litt med lyd og musikk fikk et mye bedre tilbud, sier Kristine Jørgensen. Hun har doktorgrad på lyd i dataspill og er forsker ved Universitetet i Bergen.

– Man måtte være kreativ for å bruke maskinen til musikk. Det var ofte litt rar lyd som kom ut, og det ble en veldig eksperimentende musikksjanger ut av det, sier Jørgensen.

Glenn Rune Gallefoss (34) fra Laksevåg bruker fortsatt Commodore-maskinene sine til å lage musikk.

– Det har med lydene som den lager å gjøre. Med Commodore 64 kan man programmere hvordan lyden skal høres ut, sier Gallefoss.

Han samlet en låt på sin Commodore som i 2006 skal ha blitt brukt i låten «Do it» av artisten Nelly Furtado og superprodusenten Timbaland. Plagiatsaken gikk som en farsott på nettet, og Gallefoss har nå et søksmål gående mot Timbaland som ventes avklart i sommer.

Han fikk sin første Commodore 64 i 1985 og har fortsatt seks-syv maskiner.

– «Last Ninja»-serien, sier Gallefoss. – Den hadde den beste musikken.

Den svenske vokalgruppen Visa Röster synger «Last Ninja 3» à cappella. Mens det danske Commodore revival bandet Press play on tape lager rock av gammel spillmusikk fra Commodore 64. De har en halv million treff på YouTube, og i år opptrer de på Roskilde.

– Konseptet spiller jo på nostalgi og snevrer inn publikum til de som spilte Commodore 64 på 1980-tallet. Noe som selvsagt begrenser antallet skrikende jenter som kaster undertøyet sitt på scenen, skriver gitarist Jesper Holm Olsen i en epost.

I ran into her on computer camp

Was 1984. Not sure

I had my Commodore 64

Had to score

Computer Camp Love av Datarock

Too sexy. I 1984 blir Commodore 64 kåret til årets datamaskin og dominerer markedet fullstendig. Commodore går fra å være en sparsommelig millionindustri til å bli gigantisk milliardindustri.

– Business is like sex. You have to be involved, var et av Jack Tramiels favorittuttrykk.

Men snart skulle det være slutt på samleiet.

– Jeg kunne ikke finne en eneste person som hadde gjort en avtale med dem og var fornøyd. Alle følte de hadde blitt lurt, sa Apples Steve Jobs etter at han hadde foretatt endel undersøkelser rundt selskapet.

Fredag 13. januar 1984 går Jack Tramiel ut av styremøtet i Commodore og kommer ikke tilbake. «Founder of Commodore Resigns Unexpectedly» er overskriften i New York Times. Microsoft hadde Bill Gates. Apple hadde Steve Jobs. Commodore seilte videre uten gallionsfigur.

Maskinen Commodore Amiga gir selskapet ny suksess, men derfra går det rake veien nedover. Spillutviklerne lener seg mer og mer mot pc, og internett kommer i 1993. Commodore klarer ikke å henge med på utviklingen. 29. april 1994 slår de seg selv konkurs.

På de gjenværende ansattes avskjedsfest blir en rekke Commodore-tastaturer tatt frem. De knuses med hammere, svinges veggimellom som lassoer og blir til og med skallet i stykker av en av de ansatte. Til slutt tar en av dem bilen og rygger over hele tastaturhaugen.

Men tastaturet på Lambertseter er i prikkfri stand. Nå er det Karoline som har tatt tak i joysticken. De voksne er borte, og for Karoline er rommet bare bobler. På skjermen hopper hun rundt som en drage i «Bubble Bobble» – et spill fra 1986. Hun står en halv meter fra monitoren og har låsegrep med øynene.

– Den ble kalt brødboksen, for den ser ut som en gammel brødboks, gliser Inge Strand og peker på det kileformede tastaturet.

Karoline skyter siste boble og avanserer til neste brett.

– Men nå er det vel ingen som vet hva en brødboks er lenger.

jorgen.jelstad@dn.no